Glósur úr laganámi við Háskóla Íslands, 2 af 4

Bjarni Benediktsson – Háskóli Íslands – Laganám – Glósur – Stjórnarfar

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Uppvaxtar- og námsár
Askja 1-3, Örk 4

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

l. 10. júlí 1927: „Dans le mois qui suit leur validation, les députés en exercice élus députés sont "tenus d'opter entre les deux mandats dont ils se trouvent simultanément investis. – Faute d'avoir opté dans le délai, ils sont censés s'être démis du premier mandat qu'ils détenaient".

9) Duguit IV. s. 272.

þ. e. a. s. er deildirnar sameinast í „Assemblée nationale", þá hefur forseti senatsins forseti þar (Stjl. 16. júlí 1875 § 11). Hvor deild dæmir um kjörgengi meðl. sinna og hvort þeir hafi verið lögl. valdir (s. l. § 10).

Hvoruga deildin má starfa er hinni er slitið, nema senatið sem dómst. eða ef forseti ~~deyr~~ fellur frá meðan n. d. er rofin (s. l. §§ 3 og 4).

Hvor deild um sig semur sér eigin þingsköp.

Aths. „le conseil national économique" sem stofnaður var 1925, er hefur fulltrúa „almennings og neytenda", „vinnu" og „auðmagns" er einungis ráðgjafi ríkisstjórnarinnar í fjármála- og atvinnulífs efnum og verður alls eigi talinn ~~undir~~ löggjafarvaldið, heldur er talandi framkv.-tæki, enn a. m. k. (Sjá hér um E. v. Hippel: Die Entwicklung d. öffentl. Rechts in Frankreich seit 1914 in Jahrb. des öffentl. Rechts 1927, s. 216 ff og Schemmer l. c. s. 168.).

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

A. III.

Í Svíþjóð var tveggja deilda skipulag innleitt 1866.

Var landsþingunum, sem eru og voru sveitar- eða héraðsstjórnir, falið í samvinnu við bæjarstjórnir þeirra bæja, sem ekki höfðu fulltrúa í landsþingi héraðanna falið, að kjósa þingmenn e.d. Skyldu þingm. kosnir til 9 ára[1] og endurnýjast smám saman eftir því sem kjörtími hvers og eins rynni út. Kjörgengi til e.d. bundið 35 árum til n.d. 25 árum[3] e.d. þurfti maður að hafa 80,000 kr. fasteign eða 4000 kr. tekjur[2]. Til n.d. voru þeir einir kjörgengir, sem búsettir voru í kjördæminu og voru þau fyrirmæli ekki um e.d.[3] E.d. menn höfðu engin þóknun.

Þessi ákv. hafa orðið fyrir töluverðum breytingum, síðast 1922[4]. Nú er skipunin þessi. Kosningu e.d. er gerð af 19 kjörhópum (valkretsar).

1. 7 þeirra eru samsettir einungis af meðlimum eins landsþings

2. 6 eru samsett af meðlimum 2 landsþinga

3. Meðlimir tveggja landsþinga og valdir fulltrúar þess þriðja og skulu meðlimir þess valdir eftir sömu reglum og meðl. annara (1 tilfelli).

4. 3 eru samsett af meðlimum landsþings eins héraðs og sérstaklega

1) Til n.d. 3 ára. Aschehoug das Staatsr. der vereinigten Königreiche Schweden u. Norwegen i Marquardsen 1886

2) l.c. 49/50

3) l.c. 49

3) l.c. 50.

4) Sjá hér um C.A. Reuterskiöld: Die öffentlich-rechtliche Gesetzgebung Schwedens 1906-10, Jahrbuch des öffentl. Rechts 1911 og sami: Die staatsrechtliche Entwicklung Schwedens seit dem Jahre 1918, í sama riti 1922

© Borgarskjalasafn Reykjavikur

kosnum kjörmönnum eins eða fleiri bæja í héraðinu, er ekki hafa fulltrúa á landsþinginu.

5. 2 (Stockholm og Götelborg) eru sérstakir kjörmenn kosnir.

Kjörmenn skulu kosnir eftir sömu reglum sem meðlimir landsþinga,

Ath. þ. e. a. s. allir hafa kjörgengi við slíkar kosningar, sem kosn. hafa í sveitarstjórnarmálum, þó skulu þeir vera 27 ára í stað 23.

Kjörtímabilið er átta ár og fer á hverju ári ⅛ frá og er kjördæmunum skift niður í flokka 8 að tölu, 1 og 3 í hverju og fara því kosn. fram í einhverjum þessara flokka árlega.

Kosningar þessar fara eftir hlutfallsaðferðum að svo miklu leyti sem við verður komið. (Riksdagsordning 38).

Kjörgengi er einn bundið við 35 ára aldur og 50000 króna eign eða 3000 króna tekjur. (Riksdagsordning 39)

Kosn.réttur til landdaganna hafði að vísu áður verið nokkuð almennur, en hann var ójafn, þannig að hann fór hækkandi eftir skatt skyldum tekjum úr 1 upp í 40 atkvæði, en með breytingum 1918 var atkv.réttur gerður almennur, persónulegur og jafn. Er því e. t. v. nú að þessu leyti á miklu lýðræðislegri grundvelli en áður var.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Nú, eftir 1909, þá meðlimir beggja deilda þókunn fyrir starfa sinn (Riksdagsordn. §§ 12 og 23.

Meðlimir e.d. eru 150 (§ 6 Riksdagsordning)

Áður endurnýjuðust landdagar smám saman en nú allir í einu, og þar sem konungur getur rofið e.d. í heild, er ljóst við að það verði gert ef stjórnflokkur fengi meirihluta við landdagskosn., og má því segja, að ákv. um endurnýjun e.d. smám saman sé eigi alveg örugg.[5] Um landdagskosningar gilda hlutfallskosn.

5. Reutersköld, 1922, s. 307.

N.d. (andra kammaren) er kosin beint til 4 ára. Almennur kosningarréttur, kvenkosningarréttur og kosningarréttur og kjörgengi er bundið við 23 ára aldur, en til kjörgengis er krafist búsetu í sama kjördæmi eða sama bæ og kjördæmið er í. Hlutfallskosn. eru ekki fullkomnar. Þingm. eru 230.[6]

Problem d. Reichsrats. 199.

Þingmaður kosinn í báðar deildir má velja um í hvorri hann taki sæti. (§ 27 Riksdagsordn.)

Hvor deild kýs sér forseta (§ 33)[2]

Hvor þingdeild dæmir um kosningu meðlima, að svo miklu leyti, sem það tilh. þinginu (§ 32)

Mér skilst hver deild setji sér fundarsköp að svo miklu leyti sem þau eru ekki ákveðin í Riksdagsordning en þar eru flestar almennar reglur.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Nefndir eru sameiginlegar og um vætur samtímis.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

A. 4.

IV.

Skv. portugölsku stjskr. 1911, 21. ág., sem: bili mun vera frestað, frá 28. maí 1926[1], þá er þingið „congresso" myndað af tveimur deildum: „Camara dos Deputados" og „Senado" (§7).

Í senatinu skulu ~~eftirmálseiga sæti~~ 3 senatorar fyrir hvert hérað meginlandsins og hinna nálægu eyja og einn fyrir hvergt hérað handan við hafið. §9. Í stjskr. er gert ráð fyrir, að senatorar sé kosnir beinum kosningum af kjósendum ~~og~~ §8 þeim sömu og til hinnar deildarinnar en skv. kosnl. frá 30. mars 1918 þá ~~eru~~ þeir kosnir sem part af kjörnum sveitarstjórna (hreppsnefnda) og sumpart af atvinnulífsfulltrúum[2] Kjörgengi er 35 ár §7 30

Senatorar eru kosnir til sex ára og skal helmingur þeirra kosinn þriðja hvert ár um leið og kosn. fara fram til hinnar deildarinnar. Tala þeirra er 71[3]

Neðri m.d. eru kosnir beinum kosningum til þriggja ára. Kosnréttur: 21 ár og þeir, sem fyrir hafa verið skráðir fullvaða svo og menn með háskólaprófi. skv. l. 11 mars 1918[4] Til kjörgengis er krafist 25 ára aldurs og kunnáttu í lestri og skrift.

Deildirnar koma saman, starfa og er slitið samtímis §13.

1) Skv. Problem d. Reichsrats. 205

vgl. Gmelin: Ausländisches Staatsrecht 2. Berlin 1923, s. 1 og 2.

2) Problem d. Reichsrats. 203 og Peters s. 65, en Dareste Const. mod. 1929 II s. 333 sést ekki minnst á þessa breytingu.

3) Probl. des Reichsrats s. 203

4) Dareste Const. mod. 1929 s. 332

Enginn getur verið samtímis meðlimur beggja deilda. § 7 2°

5) Problem des Reichsrats. s. 203

6) H. Strupp: Die portugiesische Verfassung vom 21. August 1911, i Jahrbuch des öffentl. Rechts, Tübingen 1913, s. 440

Hvor deild kýs forseta sinn og embættismenn sína, setur sjálfri sér þingsköp og setur ákv. um reglur innan sinna vébanda, rannsakar og staðfestir kosn. meðlima sinna. § 13 [illegible].

Hvor deild hefur lögsögu yfir sínum meðlimum að því er mál á hendur þeim kann að snerta, sbr. alm. regl. um immunität §§ 17 og 18

Þingmenn beggja deilda fá kaup § 9.

Sent er mál fyrir sameiginlegum fundum beggja deilda og hefur þá sá eldri af forsetum deildanna þar forsæti. § 14

Embættismenn geta yfirleitt ekki setið í deildunum, hvorugri. § 5

Forseti lýðv. getur ekki rofið þingið, hvoruga deild!

A. 4.

V.

Suður-Afríka.

The South Africa Union er einingarríki, þó hún að sumu, einkum um uppruna minni verulega á sambandsríki.

Þetta kemur einkum fram í skipun senatsins, er það myndar ásamt „a House of Assembly" og kemur í „the Parliament" § 19 í South Africa Act. 1909.

Senatið hefir þessa meðl.

1. 8 senatora nefndir af landstjóra með ráði stjórnarinnar, og skulu 4 þeirra vera sérstaklega kunnugir óskum og þörfum hinna litaðu kynflokka landsins.

2. 8 senatora fyrir hvert hérað, sem kosnir skulu af héraðsráðinu (stjórn) ásamt meðlimum n.d. (House of Assembly) fyrir það hérað.

Kjörtímabil beggja flokka er 10 ár. §§ 24, 25.

Kjörgengi er bundið við:

30 ára aldur a.m.k.
að vera kjósandi
Kjósendur til n.d. í einhverju héraða
að hafa verið fimm ár búsettur innan endimarka Unionarinnar er kosning fer fram.
að vera brezkur þegn af evrópäiskum uppruna.
að eiga fasteign 500 punda virði skuldlaust, innan Union, þó einungis um hina kosnu meðlimi. § 26.

Um héraðsstjórnirnar er það að

'Í þessu riti er og South Africa Act prentaður. 431 ff.

H. E. Egerton: Federations and Unions within the British Empire, 2. Ed. Oxford 1924 s. 68 ff, einkum 87, sbr. hér og Marriot, Second Chambers, s. 126 og Lees-Smith, s. 160.

Lövenstein: Das heutige Verfassungsrecht des britischen Weltreichs, í J.b.d.ö.R. s. 452 ff segir að S.A. sýni hafi „weise eine bundesstaatliche Organisation auf", þó veikari en Canada og Australia, þar sem héruðin hafa ekki stjskr.bundið löggjafarvald og og halda ekki þingbundið framkvæmdarvald; segir 456 að S.A. sé „unter den britischen Staatenverbindungen dem Einheitsstaat am nächsten".

að segja, að þar eru kosnar til þriggja ára af sömu kjósendum og kosnrétt hafa til „House of Assembly"
Hver stjórn hefur jafnmarga meðlimi og fulltrúafjöldi héraðsins er í House of Assembly, þó svo að meðlimir engrar stjórnar sé færri en 25

House of Assembly er kosin af einmenningskjördæmum, sem hafi hvert ámóta marga kjósendur, fjöldi þingmanna getur hæst orðið 150, en mun nú vera 134, en skiftingu þeirra gilda flóknar reglur, sem hér er eigi ást til að fara í, sbr. §§ 32-43.

2) Problem des Reichsrats, s. 185

Kosn.rétturinn er bundinn við 21 árs karlmenn af hvítum lit (evrópiskum uppruna)

Kjörgengi er bundið sömu skilyrðum og til Senats, þó er ~~hvorki~~ hærri aldurs né eignaskilyrða þeirra sem um senatskjör er sett, krafist. § 44.

Kjörtímabilið er 5 ár § 45.

Báðar deildir getur ~~forseti~~ landstjóri leyst upp samtímis, ~~og~~ House of Assembly eitt út af fyrir sig. Upplausn nær ekki til hinna útvöldu meðlima senatsins § 20.

Báðar deildir kjósa sér forseta, hvor um sig § 27 og 46, ~~og~~ Hvor setur sér þingsköp § 58. Meðlimir beggja deilda fá þóknun fyrir starfa sinn § 56

3) Marriot s. 131.

Sameiginlegir fundir beggja deilda geta átt sér stað, ~~og~~ hefur þá forseti the House of Assembly forsæti og fundarsköpum þeirrar deildar beitt eftir því sem við á § 58.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Meðlimir annarar deildar verða ekki kosnir meðl. hinnar né er heimilt að sitja þar sem meðl. §52

Ráðherrar geta ekki haldið sæti sínu nema þeir séu orðnir verði meðl. annarhvorrar deildar innan 3 mánaða frá skipun innar s. 239.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

A. 5.

Um þ.d. kosnar aðallega af kjörmönnum, þar til kosnum.

I. Danmörk.

Í Danmörku var til 1915 frá 1866 löggjafarsamkomunni skift í tvö þing Fólksþing og Landsþing.

Landsþingið hafði 66 meðlimi. Þar af tilnefndi konungur 12 meðlimi æfilangt og var kjörgengi þeirra sama og annara, að því frá skildu, að þeir áttu að veljast úr hóp þeirra manna, sem höfðu verið valdir meðlimir í „einer der früher oder jetzt bestehenden repräsentativen Versammlungen des Königsreichs" og ekki voru þeir bundnir við ákv. heimilisfang.x Hinir voru kosnir af sérstökum kjör-kollegium, sem misjafnt var eftir því hvar á landinu var.

x l.c. (að neðan) s. 69.

Í Kaupmannahöfn voru landsþingmenn kosnir af kjörmönnum, sem valdir voru af tvenskonar kjósendum. Annar flokkurinn var: allir kjósendur (kosnréttur að venl. sá sami og til fólksþings) hinn: kjósendur er höfðu haft 4000 kr. í skattskyldar tekjur. Hvor flokkur kaus jafn-marga kjörmenn. – Utan Kaupmannahafnar var kerfið flóknara. Þar eru bæjarsamkundurnar að nokkru leyti kosnar af öllum kjósendum sveitanna, en í þeim eiga og sæti tiltölulegur hluti hinna hæst skattuðu, sem hafa sem heimili kjósendur þar atkv., og loks voru kjörmenn frá sveita-borgunum, en helmingur þeirra var kosinn af öllum kjósendum bæjarins en hinn helm. af þeim hæst-skattaðu!

C. Goos u. H. Hansen: Das Staatsrecht des Königreichs Dänemark Tübingen 1913 s. 72/73.

Í Færeyjum kosið af lögþinginu!

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1. Um valdsvið senats: La réforme du sénat, s. 57 ff.

Meðlimir beggja deilda „representera“ þjóðina og ekki einungis héraðið eða undirhéraðið, sem hefur kosið þá § 32.

A. 6/11

Stjsk. stjskr. Belgíu frá 25. febr. 1831 voru kjósendur til senats og fulltrúadeildar þeir sömu.

Munurinn á deildum var þessi:

Senat hafði helmingi færri meðl. § 54.

Meðlimir þess voru kosnir til 8 ára (§ 55) til fulltr.d. til 4 ára (§ 51).

Kjörgengi til senats var bundið við 40 ára aldur § 56[40] til fulltr. við 25 ár (§ 50[30]).

Kjörgengi til senats var bundið við þá hæst skattaða § 56[50] þar sem um kjörgengi til fulltr.d. giltu engin önnur eignaskilyrði en krafist var til kosréttar.

Meðlimir senats fengu enga þóknun þar sem meðl. fulltr.d. fengu hana (§ 57 og 52).

Konungsefni átti sæti í senatinu ríkisarfi (§ 58).

Konungur gat rofið þingdeildir báðar saman og hvora í sínu lagi (§ 71)

Hvor deild kaus sinn forseta og embættismenn § 37.

Hvor deild setur sjálfri sér þingsköp (§ 46)

Hvor deild rannsakar og ákveður um kosn. meðl. sinna (§ 34.)

Hvor deild ákveður atriði um af þinghelgi meðl. sinna (§ 45).

Maður getur ekki verið meðlimur beggja deilda samtímis (§ 35).

Með breytingunum frá 7. sept. 1893[2] er þó enn ákveðið að í senati skuli eiga sæti meðl. kosnir beint af alm. kjósendum, en þó má aldur meðl. að kosn.aldur hér sé 30 ár í mótsetningu við 25 ár til fulltrd. (§53 og 47). Fjöldi þessara meðl. skal vera helmingur meðl. fulltr.d. §54. Í deildina er kosið fulltr. héraðastjórna, þannig að hvert hérað með minna en 500 000 íbúa fær tvo fulltr. 3 fulltr. fá héruð milli 500 000 1 000 000 og 4 koma á hvert hérað með hærri íbúa tölu.

Þá er enn krafist 40 ára kjörgengis, en eignakröfurnar gilda ekki um fulltr. kosna af héraðstj. Eignakröfurnar eru og gerðar vægari, í sambandi við það er athugavert, að það fyrirbrigði gat komið fyrir að maður væri [illegible] kjörgengur í því héraði þar, sem hann bjó. §56.

Þá fá og allir synir konungs, eða að þeim ekki til, aðrir konungl. belgískir prinsar sæti í senatinu.

Með breytingunum eftir ófriðinn er skipun senatsins enn breytt og eru nú í því þessir meðl.[3]

1. Meðlimir valdir af kjósendum fulltrúadeildar, og er tala þessara meðl. helmingur tölu meðl. fulltr.d. §53[10] sbr. §54.

2. Meðlimir valdir af héraðastjórnunum, skv. hlutfallinu 1 senator á hverja 200 000 íbúa. Hvert héraðið velur a.m.k. 3 meðlimi. 125 000 umfr. 200 000 gefa rétt til 1 senators í viðbót §53[2]°

2) Smets l. c. 171 ff.

3) M. Bourquin: Les principales Transformations du droit public belge, depuis 1914 í Jahrbuch d. öffentl. Rechts. 1930 s. 186 ff.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

3° Meðlimir valdir af þessum 2 flokkum senatora nefndum hér á undan, þ.e.a.s. „cooptéraðir" af hinum kosnu senator. og er fjöldi þeirra helmingur fjölda senatora kosinna af héraðastjórnum §53 3°.

Hlutfallskosn. fara fram §53, sbr. §48, með allar persónu kosn.

4° Loks eiga synir konungs sæti í deildinni frá 18 ára aldri með atkv.rétti frá 25 árum §58.

Enn er krafist 40 ára aldurs sem kjörgengisskilyrði §56 4° móts 25 árum til fulltr.d. (§50 3°).

Þá er og kjörgengi þeirra meðlima, sem eru kosnir beint af almennum kjósendum bundið við að þeir tilheyri þeim mannflokkum, sem taldir eru í ítarlegri skrá í §56 bis, og eiga þar að vera sem helstir stjórnmála, menta, fjármála og fjelags-öfl landsins. Þar eru m.a. æðstu embættismenn, æðstu foringjar í her og flota, menn með háskólaprófum, framkvæmdarstjórar og forstöðumenn mikilvægra félaga og fyrirtækja, forstjórar stórra samvinnufélaga, formenn og skrifarar starfsmannafélaga (associations professionnelles) sem hafa a.m.k. 500 félaga o.s.frv.[4] Með lögum má fjölga þeim, sem eru svo kjörgengir, en þau þ. verða að fá 2/3 atkv.

Enn fr. andl. stéttar menn, fulltr. vísindastofnana, héraðasjálfstj. hest skóttuðu o.s.frv.

Metl. kosnir af héraðastj. mega ekki vera né hafa verið né 2 næstu

4) Bourquin l.c. 190.

á undan konunginum, meðlimir þeirrar samkomu, sem kýs þá.

Konungur getur einn rofið þing, báðar deildir eða hvora um sig, ef hann vill; senatið hefur hann og rétt til að rjúfa héraðsstjórnirnar (§ 56 gr. sbr. § 71)

Senatorar eru valdir til 4 ára og eru allir kosnir samtímis § 55.

Annars gilda alm. reglur þær sömu og sagt er hér að framan skv. uppl. stjskr.-ákv. 1831.
Eru þó á senatsmeðl. nú uppgjört fyrir ómak sitt, en þóknun þeirra er miklu lægri en fulltrúa n.d. § 57 skv. 52

Meðlimir fulltrúadeildar ~~eru~~ kosnir eru alm.: jöfnum, beinum, hlutfallskosn. (hlutfallskosn. síðan 1899; jafn kosn.rétt síðan 10. April 1919). Kosnaldur 21 ár fullnað; kjöraldur 25 ár fullnað. Kjörtímabil 4 ár. Um konur sérákv. sem ekki hafa þýðingu í þessu samb. Fjöldi meðl. fulltrd. skal fara eftir íbúafjölda og er því ekki fastákveðinn, í stjskr., sbr. sérákv. Problem d. Reichsrats 187.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1) Sbr. Romulus Boila:
Die Verfassung und Verwaltung Rumäniens seit dem Weltkriege Jahrbuch des öffentl. Rechts. 1920 s. 324.

Text: þeirrar stjskr. hjá Dareste: Const. modernes 1910 II. T. s. 229 ff

Lög kaus annar hvo fulltr. fyrir hvert hérað og hinn einn.

2) Peters. s. 63.

x) Text: hjá Dareste II. 1929 351 ff.

A. 6. III

Skv. stjskr. Rúmeníu frá 30. júní 1866 skiftist löggjafarsamkoman í fulltrúadeild og senat. Báðar deildir voru reistar á grundvelli kosningaréttar takmarkaðs við fjáreign, og þó þrengri um senatið, þar var og krafist 40 ára aldurs til kjörgengis. Skv. konl. 9. júní 1884 var senatskjósendum skift í tvo hópa[1], lægstu skattgreiðendur höfðu þó engan kosningarétt, en án fjárskilyrða höfðu þó hærri embættismenn og þeir, sem höfðu aflað sér æðri vísindalegrar mentunar, kosningarétt. Til senatinskjörgengis var og krafist census eða uppfylling annara skilyrða[2]. Þá áttu og sæti í senati: ríkiserfingi og tilteknir biskupar, ásamt fulltrúum háskólanna.

Skv. stjskr. frá 29. mars 1923[x], þá skiftist „die Repräsentation der Nation" í tvær deildir: senatið og fulltrúadeildina (§ 34). Meðlimir beggja deilda eru fulltrúar þjóðarinnar. 342.

Í Senatinu eiga sæti:

a. 1. sem kosnir eru af kjósendum 40 ára gömlum í hverju kjördæmi, beinum, skyldu-kosningum.

2. Meðlimir kosnir af öllum héraða- og sveitarstjórnar meðlimum fyrir hvert hérað. Skyldukosning.

3. Meðlimir kosnir af verslunar-, iðnaðar-, handyrkju- og vinnu-samkundunum, og er samkundunum skift í kjördæmi, þannig að hver

bíljum þá í mesta lagi 6 senatora.

4. Hver háskóla kýs með atkvæðum prófessoranna einn senator.

(ss 67, 68, 69, 70, 71)

b. senatorar lögum skv. eru

1 Menn skv. hárri stöðu sinni í ríki eða kirkju.

Ríkiserfingi (18 ára með ráðgjafar atkvæði, 25 ára með kosningarétti).

Biskupar rúmensku kirkjunnar,

Einn fulltrúi hvers viðurkends trúfélags, sem hefur a.m.k. 200 þús. meðlimi.

Fulltrúi Muselmanna.

Forseti rúmensku akademisins

2. Senatorar skv. lögum (setu orði til verða:

fyrrv. Forsetar ráðh. eftir 4 ára embst. fyrrv. ráðh. eftir 6 ár. fyrrv. Forsetar þingdeilda, sem þessu starfi hafa gengt á a.m.k. 8 reglulegum þingum (sessionum) fyrrv. Senatorar og meðl. n.d., sem hafa verið 10 sinnum kosnir til þings (í 10 legislatur). Fyrverandi yfir forsetar og forsetar æðstu dómst. sem hafa gengt þessum starfa í fimm ár. Yfirstandandi herforingjar. Fyrverandi forsetar þjóðsamkomu 3 héraða, sem lýst hafa yfir sameiningu landsins. ss 72, 73, 74, 75, 3.

Kjörgengi er bundið við 40 ára aldur fyrir hina kosnu senatsmeðlimi.

Kjörtímabil beggja deilda er 4 ár.

Konungur getur rofið báðar deildir. 4

Meðlimatala senatsins er skv.

Probl. d. Reichsrats 205, 242

x

3. Boila s. 338 f.

4 hvort beldur báðar saman eða hvora í sínu lagi. 590

4/k. i. 340

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Hvor deild um sig sker úr um gildi kosningu meðlima sinna (§ 44). Ekki er heimilt að vera samtímis meðlimur beggja deilda (§ 45). Forsetar beggja deilda og embættismenn þeirra kýs hvor d. um sig. (§ 47)

Indemnitäts.réttinda meðlima eru bundin við vilja ~~[illegible]~~ deildar, er hann situr í (§ 55).

Hvor deild um sig semur sín eigin þingsköp. § 56.

Hvorug deildin má ~~[illegible]~~ koma saman til setu ~~[illegible]~~ öðrum tíma en setutíma beggja. § 58.

Hvor deild um sig heldur sérstaka fundi og ræður málum sínum til lykta út af fyrir sig nema þar sem stjskr. kveður sérstaklega öðru vísi á um (57). Sameiginlegir fundir eru í þessum tilfellum: Stjskr. endurskoðun, val konungs, ríkisstj. (Regentschaft) konungl. Statshalterei, eiðstaf konungs og ríkisstj. ~~persónur~~, viðtaka konungsboðskapar við setning þings. 5. (§§ 78, 79, 80, 82, 83, 84, 129)

Skv. § 129 (um stjskr. br.) fær er það eldri forseti deildanna, sem stjórnar sameiginlegum fundum þeirra út af stj. skr. br.

~~Hið~~

5) Boila l.c. 338

Meðl. n. d. eru kosnir almennum, beinum, jöfnum leynilegum skyldu-kosn af öllum, rökum ríkisborgurum. Kosn réttur bundin við fullræði, þ. e. 21 ár. Kjörgengi bundið við 25 ár. Meðlimir 388.

Niðurstaðan ~~Niðurstöðum~~ skal geta komið að

6. Boila l.c. og ? Problem d. Reichsrats.

og Boil. l.c. 339. skýrir ekki nánar frá honum.

Aths. Eftir tekstanum virðist er hið svonefnda löggjafarráð sama nefnd, sem stofnuð var 1927, sem skylt er að spyrja um ráð í öllum löggjafarefnum utan fjárlaga-ættis. Þessi stofnun er þó einungis ráðgefandi (st.skr. § 7b) Um skipun verða sett sér. 76 stóla lög.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

A:6.
VI

Skv. pólsku stjskr. frá 17 mars 1921 með breytingum frá 2 ág. 1926, eru löggjafarvaldskifti: hjá Sejm og senati:.

Senatið skal hafa meðlimi ¼ að fjölda sejmsins, þ.e. 111.[1] Kosin er kosinn í kjördæmum, sem hvert Voiévode myndar út af fyrir sig, en það eru ~~[illegible]~~ stjórnarvæði. Kosn-aldur er 30 ár og kjörgengis 40 ár. Kosn.réttur og kjörgengi eru bundin eins ár búsetu í kjördæminu.[2] Kjörtímabil sama og hjá sejm §36.

Meðl. fjöldi Sejms 444.[3] Kosn. aldur 21 ár §12 Kjöraldur 25 §13 Kjörtímabil 5 ár, kosn.réttur, almennur, leynilegur, beinn, jafn eftir hlutfalls-reglunni §11, og eru þessi skilyrði sameiginleg ~~við~~ senatið. Kjördæmin eru víði hagað en hjá Senati.[4]

Enginn getur verið samtímis meðlimur beggja þinga §36 if.

Hvor deild staðfestir kosn. meðl. sinna að svo miklu leyti sem það tilheyrir ekki dómst. §§ 19 og 37

~~Meðl.~~ Fulltr. beggja deilda eru fulltr. allrar þjóðarinnar §§ 20 og 37

Um lögsögu yfir meðl. d. út af framkomu þeirra á þ. hvor deild § 21 og 37

Meðl. beggja deilda fá þóknun § 24 o 37

Hvor deild kýs sér forseta § 29 o 37 og setur sér þingsköp § 29 o. 37.

Nú getur forseti neitað báðum deildum § 26 en áður [illegible] ekki

[1] Probl. d. Reichsrats s. 207

[2] l.c. 207

[3] l.c. 206.

[4] W. Schätzel: Entstehung und Verfassung der polnischen Republik. Jahrb. d. öffentl. Rechts, 1923-24. s. 289 ff. sbr. einkum 293 og 295.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

5. Drabl. Reichsrats. 207

3/5 senats meðlima.[5]

Á sameiginlegum fundum senats og sejms hefur forseti sejms forsæti §§ 39 og 41. Þessir sameiginlegu fundir nefnast „Þjóðsamkoma“!

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

A. 6.
IV.

Í hv. stjskr. Grikkja lýðveldisins frá 3. júní 1927 þá er löggjafarvaldið í höndum fulltrúadeildar og senats §3. Grikkland hafði haft einnar deildar kerfi skv. stjskr. frá 1864, en ~~þar~~ áður skv. stjskr. § 18 mars. 1844 hafði tveggja deilda kerfi verið[1].

Í hv. stjskr. 1927[2] þá eru 120 senatorar. A.m.k. 9/12 þeirra skulu valdir af þjóðinni og í mesta lagi 1/12 af fulltrúad. og senati á sameiginlegum fundi við upphaf hvers kjörtímabils fulltr.d. Senatorar eru kosnir til 9 ára og þriðja hvert ár fer fram endurnýjun að einum þriðja hluta. Þeir, sem kosnir eru af fulltr.d. og senati eru taldir kosnir til kjörtímabils fulltrúadeildar §59. Kjörgengi til senats er bundið við 40 ára aldur (§60). Til fulltrúad. eru embættism. yfirleitt ekki kjörgengir, og gildir sama um senat, undantekning er gerð ~~fyrir~~ senatið um vegna prófessora háskólanna. §66, sbr 40.

Maður getur ekki verið meðlimur beggja deilda, §61.

Meðl. beggja deilda fá sömu þóknun úr ríkissj. §60.

Hvorug deildin getur komið saman eða starfað án hinnar, nema senatið sem dómstóll §62.

Á sameiginlegum fundum deildanna hefur forseti fulltrúadeildar forsæti og er þingsköpum fulltr. deildar beitt §65, sbr. 125.

1) Sbr. Problem d. Reichsrats, s. 220 og Marriot. s. 166.

2) H. Gmelin: Die Verfassung der griechischen Republik. Jahrbuch d. öffentl. Rechts 1928 s. 270, ff, einkum 273 f.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Um báðar deildir gildir að þær eru fulltrúar þjóðarinnar en ekki kjördæmisins, sem þeir eru kosnir fyrir § 37., sbr. 65

Úrskurður um gildi kosninga heyrir fyrir báðar deildir undir sérst dómstól. § 43, sbr. 65

Hvor deild kýs sér forseta og embættismenn § 44, 65.

Hvor deild semur sér þingsköp § 45 sbr. 65.

Hvor deild hefur þau umráð yfir friðhelgi meðlimum sinum, sem af friðhelgi þeirra stafa § 56, sbr. 65

Sameiginlegar nefndir eru vakkar lent: § 35, sbr. sérstaklega utanríkismálanefnd, sem svo er nefnduð og starfar milli þinga og þó fulltr.d. sé rofin.

Fulltr.d. eina verður rofin § 79.

Meðlimir fulltrúadeildar eru kosnir almennum, jöfnum beinum kosningum leynilegum, og skal fulltr. fjöldi hvers kjördæmis ákveðin í samræmi við fólksfjölda þess. Fjöldi meðl. má ekki fara undir 200 og ekki yfir 250 § 36. Kjörgengisaldur er 21 ár, kjöraldur 25 § 39. Ókjörgengir eru embættismenn ríkisins, lögfræðingar framkvstj.- eða stjórnarmeðl.- verzl. fyrirtækis, sem ríkið styður § 40. Kjörtímabil 4 ár § 38.

2) Problem d. Reichsrats. s. 220 f

A. 6.
V.

Skv. og Fr. Weyr: Der tschechoslowakische Staat: Jahrbuch des öffentlichen Rechts. 1922, 351 ff., þar er og stjskr. prentuð s. 363 ff.

Sjá og Fr. Adler: Das tschecho-slowakische Verfassungsrecht in den Jahren 1922–bis 1928: Jahrbuch d. öffentl. Rechts. 1929 B. 17. 239 ff. einkum 246.

1) Fr. Adler: Grundriss des tschechoslowakischen Verfassungsrechts, Reichenberg 1930 s. 78

2.) l. c.

3) l. c.

4) l. c. og ff.

Skv. stjskr. Tjekkoslóvakíu frá 29. febrúar 1920 er löggjafarvaldið í höndum þjóðsamkomunnar, sem samanstendur af 2 deildum: fulltrúadeild og Senat. §6

Senatið hefur 150 meðlimi §13. Kosningaaldur er bundinn við 26 ára aldur §15. Kjöraldur við 45 ára aldur. Kjörtímabil er 8 ár §16. Kjörgengi er bundið við að hafa verið tjekkoslavískur ríkisborgari í 10 ár. Kjördæmi eru hérumbil helmingi stærri til Senats en til fulltrúadeildar (12 á móti 22)?

Fulltrúadeild hefur 300 meðl. §8. Kosningaaldur er bundinn við 21 ár §9, kjörgengi við 30 ár §10 og kjörtímabil er sex ár §11. Kjörgengi er bundið við 3 ára ríkisborgararétt? Kjördæmin minni sbr. að framan.

Að öðru leyti eru kosn. skilyrði og kjörgengis hin sömu til beggja deilda: Atkvæðisréttur, almennur, jafn, beinn, leynilegur eftir hlutfallsreglum og án tillits til kynferðis. §§8 og 9 sbr. 14 og 15[4]

Enginn getur verið samtímis meðlimur beggja deilda. §17.

Sérstakur dómst. sker úr um gildi kosn. til beggja deilda §19.

Hvor deild hefur lögsögu yfir meðl. sínum út af regl. um friðhelgi þeirra §§23–25.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Meðlimir beggja deilda hafa rétt til fundanna §27.

Setur beggja deilda byrja og hætta ætíð á sama tíma §29.

Forseti lýðveldisins getur rofið hvort heldur báðar deildir samtímis eða hvora í sínu lagi (þ.e. einungis aðra) §31.[5]

[4] Hvor deild kýs sér forseta §35

Grundvallarreglur um skipulag og starfsemi deildanna skulu gefnar með lögum, en um innri starfsemi ákveða þingsköp sett af hvorri deild fyrir sig §37.[6]

Ef báðar deildir halda sameiginlega fundi sem þjóðsamkoma (§§ 56, 59, 61, 65) þá gilda þingsköp fulltrúadeildar framar. Forseti fulltrúadeildar stjórnar henni, en staðgengill hans er forseti senatsins.[7]

Referendum[8]

Milli þinga, þ.e.a.s. er þing er slitið eða það er rofið, starfar stöðug nefnd kosin af báðum deildum (16 úr fulltr.d. og 8 úr senati) að löggjöf sem nauðsynleg kann að verða og hefur eftirlit með stjórninni §54. Kann. verul. þýðing hefur ekki verið mjög mikil[9]

5. l.c. 47.

6.) l.c. 46.

7.) l.c. 46.

8.) l.c. 59.

9.) l.c. 60 ff og samt Jahrb. d. öff. R. 1929 s. 249

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

A. 6. VII.

Í stjskr. Albaníu frá 7. mars 1925 var löggjafarvaldinu skift í fulltrúadeild og senat.

Meðl. senatsins voru 18, þar af 12 kosnir beinum kosn. af þjóðinni, en 6 nefndir af forseta ríkisins. Forset. gegnir embætti 6 ár, nefndi einnig forseta senatsins. §49

Meðl. fjöldi fulltrd. fór eftir íbúafjölda, voru 57, og var kosin af öllum fulltíða, karlkyns ríkisborgurum í almennum, jöfnum beinum kosningum til 4 ára. Kýs sjálf forseta sinn.

Meðl. beggja deilda komu saman á fund undir forsæti senatsforseta til að kjósa ríkisforseta til 7 ára. — Fyrsta (og samið. eina) senatið var kosið af fulltrd.

Fulltrd. varð rofin, sbr §§ 56 og 57 með vissum skilyrðum.

Venjul. reglur um friðhelgi þingmanna og þingfarakaup!

Með stjskr. 1. des. 1928, er ríkið var gert konungdæmi, var einnar-deildar kerfi innfært og þessi eina deild valin eftir sömu reglum og fulltr. d. áður[2]. Ríkisráð er stofnað til að undirbúa lagabálka og löggjöf, athuga og gera tillögur, og er útnefnt af konungi skv. uppástungu forsætisráðh., þingforseta og dómsmálaráðherra[3]

Kjörgengi 40 ár, og bundið við háskólapróf, hæ embættismenn, stórkaupmenn og iðjuhölda, ~~senat~~ nánari skilyrðum öðrum §52

Bæði senatorar og meðl. fulltrúadeildar hafa rétt til þóknunar, senatorar m.a.s. hærri. sbr. §§ 60 og 16.

Kjörgengi bundið við 30 ár §12

En með fundarsk. fulltr. d.

og gera stjskr.-endurskoðun; og ef senatorar sinna ekki eða allir mæta ekki getur fulltrd. ein gengið að þessum störfum §54.

1) Sjá hér um nánar: R. Stempner u. N. Rotta: Albaniens Staatsverfassung i Jahrb. d. öffentl. Rechts. 1926 484 og ~~1.~~ Braunias: Europäische Verfassungs- und Wahlreformen in den Jahren 1927 u 1928, i Zeitschrift für Politik 1929 s. 774 f.

2) sbr. Braunias l.c. og sami: Europäische Verfassungs- u. Wahlreformen i.J. 1929 : Zeitschrift für Politik 1931 s. 106/07

3) l.c. 1931, s. 107.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

VIII.

Hér skal loks drepið örfáum orðum á fyrirkomulagið í einstökum löndum U.S.A. — Þar eru í öllum löndunum tveggja deilda löggjafarsamkomur.[1]

Þessi munur á reglum um skipun deildanna er almennur:

1. Kjördæmi til senats eru stærri, venjulega tvisvar eða þrisvar sinnum stærri en þau til n.d., og fjöldi senatora er þá í sama hlutfalli minni en meðlima n.d.

2. Senator er venjulega kosinn til lengri tíma en n.d. meðlimur. Í 29 löndum situr hann 4 ár, í einu þrjú ár, í 13 tvö ár, í tveimur einungis eitt ár.

3. Oftast ~~er~~ Senatið endurnýjast einungis að nokkru leyti í einu. Helmingur þess fer frá í einu og kosið í hans stað. Fulltrúadeildin þar á móti kosin öll samtímis.

4. Í sumum ~~löndum~~ löndunum er kjörgengisaldur hærri til Senats en til fulltrúadeildar. Aðrar kjörgengistakmarkanir, svo sem bann við kosn. manna geistlegrar stéttar (sumstaðar enn), launaðra opinberra starfsmanna, starfsmanna sambandsríkisins og meðl. Congressins og manna, sem ekki búa í kjördæminu (víða lögfest en alstaðar helgað af venju), eru sameiginlegar báðum deildum.[2] Meðlimir beggja deilda hafa jafna þóknun.[3]

E.d = Senate; n.d = House of Representatives, The Assembly, The House of Delegates.

1) Bryce, The American Commonwealth, Vol. I. New York 1922 s. 484.

2) Bryce, l.c. 486.

3) Bryce l.c. 491.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Fulltrúadeild kýs ekki forseta sinn, en „the lieutenant-governor" landsins er yfirleitt *ex officio* forseti Senatsins með úrslitaatkvæði, verði atkv. jöfn.[4]

4) Bryce, l.c. 492.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

A. 6.

IX.

Um einstök lönd Astralíu.

'Í New South Walse eru meðl. nefndir af [illegible] ótakmarkaðir að fjölda eins og í Canada. Áður voru og nefndir meðl. e.d. í Queensland en með l. 1922 var e.d. lögð niður eftir harðar deilur milli deildanna eftir að Labour komst í meirihl. í n.d.[1] Í hinum fjórum löndunum er e.d. kosin, 6 ára kjörtímabil. (Í Victoria fer helmingurinn frá þriðja hvert ár, í Vestur-Astralíu þriðjungur annað hvert ár). Kjörgengisskilyrði eru strangari en í sambandslandinu. Lægst: kjöraldur alstaðar 30 ár og í öllum löndunum verða og kjósendur að hafa vissar fasteigna- mentunar- starfs- qulifikationir. Í Victoria er kjörgengi bundið við vissa fasteign. Í Tasmania, Victoria og Vestur-Astralíu er preferential voting til e.d.[2]

N.d. er kosin alstaðar; Queensland og Vestur Astralía hafa innfædda úr Afríku, Asíu og Astralíu ekki kosn.rétt til lands- eða sambands-kosn. Í Victoria er preferential voting, í New South Wales og Tasmania hlutfallskosn. Queensland og Vestur Australia hafa contingent vote. Í Suður-Astralíu hreinar meirihluta kosn. Legislaturperioda n.d. allstaðar 3 ár.[3]

Þetta á þó víst ~~ekki~~ við enn.

1) Löwenstein, l.c., s 427, 1. neðanm.

2) Sbr. Löwenstein 449

3) Löwenstein, 447/448.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

B.

Sambandsríki.

1. Deildir kosnar af einst. ríkjum.

I. U. S. A.

Skv. §1, 1. lið stjskr. U.S.A. er löggjafarvaldið í höndum „Kongress" Bandaríkjanna, sem samanstanda skal af Senati og fulltrúadeild (House of Representatives). Senatið skal samanstanda af 2 ~~fulltrúum~~ senatorum frá hverju landi ríki. §1, 3 liður. Upphaflega skyldu löggjafarsamkundur hvers lands ríkis kjósa senatorana, en með XVII. breytingargrein við stjskrána 1913 ákveðið, að þeir skyldu kosnir af þjóð (almenningi, people) hvers lands ríkis. Kjósendur senatora skulu í hverju landi ríki hafa þá eiginleika, sem krafist er af kjósendum til hinnar fjölmennari greinar löggjafarsamkomu landsins. Kjörtímabil er 6 ár. Hver senator skal hafa eitt atkvæði. Enginn getur orðið senator, sem ekki er 30 ára gamall, hefir verið 9 ár ríkisborgari U.S.A. og er þegar hann er kosinn búsettur í því landi, sem hann er kosinn af. ~~þriðja~~ Annað hvort ár endurnýjast deildin að einum þriðja. §1, 3 liður.

Þar sem bandaríkin eru nú 48 þá eru meðlimir 96 að tölu

1) Sbr. einkum Bryce The American Commonwealth I. Bd. 1922, s. 97 ff.

Fulltrúadeildin er kosin til tveggja ára. Hún er kosin af íbúum hvers lands ~~eftir~~ kosn.rétti þeirra, sem hann hafa til fjölmennari greinar löggjafarsamkomu landsins. En hér er sá munur að hvert land skal fá fulltrúafjölda í réttu hlutfalli við íbúafjölda sinn.[2] (§ 2, 3. 1. 2. liður sambr. XIV. breytinguna) Hvert land ræður hvernig það skiftir kjördæmum, innan sinna endimarka, og eru þingmenn nú orðið kosnir í smákjördæmum en þó þekkist að þeir sé kosnir í öllu landinu sem einu kjördæmi[3]

Kjörgengisskilyrði: eru 25 ára aldur, 7 ára ríkisborgararéttur U.S.A og búseta í landinu, sem kýs, er kosn. fer fram § 1, 2 liður.
Óheimilt er bannað að svifta mann kosningarétti sakir kynflokks, hörundslitar, fyrri þrældóms, hvorttveggja grein XV eða kynferðis breytingu XIX.

~~Forseti~~ senatsins er varaforseti sambandsins. Varaforseti U.S.A. er *ex officio* forseti senatsins, en hann hefur ekki atkvæðisrétt nema atkv. sé jöfn þá ræður hans úrslitum.[4] Aðra embættismenn og varaforseta velur senatið sjálft § 1, 3. liður. Fulltr.d. velur sjálf sinn forseta og embættismenn § 1 2. liður i.f.

Hvor deild sker úr um kosn. meðlima sinna og semur sér sjálf þingsköp § 1, 5. liður; ~~[illegible]~~ Meiri hl. beggja deilda

2) Sbr. Bryce: The American Commonwealth, I. Bd. New York 1922, s. 127 og ~~var~~ því fulltr. fjöldinn mjög misjafn

3) Bryce s. 126/127.

4) Bryce l.c. 97

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þá þóknun greidda úr fjárhirslu
sambandsins kr 1,68.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

B. 1.

II. Sviss.

Með svissnesku stjskr. frá 1848 var ~~löggjafarvald~~ tveggja deilda kerfi innleitt eftir amerískri fyrirmynd.[1] Þessu kerfi er haldið í stjskr. frá 29. maí 1874.

Sbr. § 71 er, að áskildum rétti þjóðar og kantóna, æðsta vald sambandsins framkvæmt af sambandssamkomunni, sem greinist í (samst.) tvær deildir (Abteilungen, sections ou conseil):

A: Nationalrat

B: Ständerat.

Ständerat hefur ~~44~~ ~~manns~~ sæti meðlimum 44 fulltrúa cantonanna. Hver cantona nefnir 2 fulltrúa; í hálfkantónunum kýs hver hálfkantóna 1 fulltrúa § 80.

Meðlimir Ständerats eru kosnir af einstökum kantónum eftir sérákveðnum [?] reglum, og eru þeir í 5 kantónum kosnir af löggjafarsamkomunni, í öðrum sumum af alþjóð með opinberri atkv.greiðslu (beint lýðræði) og í hinum af alm. kjósend. með leynilegum kosningum.[2] Kosn.réttur fer því eftir ákv. kantóna[3] sama er um ~~kosningarrétt~~ kjörgengi en þó er þess að gæta, að hvorki meðl. Nationalrats né Bundesrats § 81 verða kosnir í Ständerat, aftur er kant. heimilt að kjósa menn andl. stéttar[4]

Ständerat er kosinn til misjafnt langs eftir ákv. einstakra kantóna Flestar ákv. 3 ára kjörtímabil,

1) Fr. Fleiner: Schweizerisches Bundesrecht, Tübingen 1923 S. 10 ff.

2) Fleiner, l.c. 156 8 neðanm.

3) Fleiner, l.c. 156.

og sama er um dómara í Bundesd. og rétt[?] sbr. Bundesbeschl. betr. die Organisation u. das Verfahren des Eidgenössischen Versicherungsgerichts § 3

4) Fleiner, l.c. 156.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

en þó þekkjast og 1, 2 og 4.[5] um þingrof að neðan.

Í Nationalrat skal [illegible] og hver kantona, ~~og~~ hálf-kantona, kjósa 1 meðl., en þá skal hún hljóta 1 meðl. fyrir hver 20.000 íbúa sinna, og fer því fulltrúafjöldi eftir stærð kantonu § 72. Skv. grundvallartölum frá 1920 var meðlimafjöldi alls 198, 1910 189[6],

Kosningarnar eru beinar og skulu fara, þar sem því verður við komið, eftir hlutfallskosninga-reglum § 73. Leynilegar, skriflegar kosningar[7]

Kosningarréttur bundinn við 20 ár. § 74. Kjörgengi bundið við sama aldur og að maður sé ekki andlegrar stéttar[8]. Þá eru og óhæfilegt að vera meðl. Ständerats, Bundesrat eða embættismaður valinn af s.n. eða meðl. vátryggingardóms[9] Kjörtímabil er 3 ár. § 76.

Hver deild setur sér þingsköp[10], kýs sér forseta[11]. Nationalrat sker úr um gildi kosninga meðlima sinna, en Ständerat hefur ekki þann rétt að sínu leyti[12]

Meðl. Ständerats fá laun sín úr ~~sambandsfjárhirslu~~ frá einstökum kantonum § 83 en meðl. Nationalrats frá sambandsfjárhirslunni. Aukafundir þings verða haldnir ef Bundesrat, 1/4 Nationalrat eða 5 kantonur krefjast § 86, 2 málsgr.

5). Fleiner 157, 14 neðan.

6) Fleiner 142.

7) Fleiner l.c. 145/146.

8) Fleiner l.c. 143/144.

9) Fleiner l.c. 143.

10) Skv. Geschäftsreglement National-rat frá 17. des. 1920 og Ständerat frá 14. des. 1927

11) Þó með þeim mun, að þar sem Nationalrat má eigi kjósa sama mann nema einu sinni í röð, þá má hann ekki næst vera úr sömu kantonu í Ständerat.

12) Fleiner, l.c. 151 og 157.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Mál eru lögð samtímis fyrir báðar deildar, en forsetar koma sér yfirleitt saman um hvor deild skuli ræða málið fyrr![13]

Í vissum tilfellum koma báðar deildir á sameiginlegan fund undir forsæti: forseta Nationalráðs og með fundarsköpum þeirrar samkundu[14], sbr. l. 9. okt. 1902 § 15

13) Fleiner l.c. 177 f.

14) Fleiner l.c. 179

B. I.

III.

Löwenstein, s. 449, segir að kosn. rétturinn til senats sé skv. l. frá 1922 „mit Vorzugsstimmrecht ausgebaut“, veit ekki hvað það merkir og sama um „preferential voting“ til n.d. skv. 447/448

1/ Skv. Lees-Smith: Second Chambers, s. 89 ff. skv. og Marriot: Second Chambers, einkum s. 116 ff.

~~Forsetinn senator~~ ~~[illegible]~~ kosni sét: senators frá kjósa báðar deildir þingsins þess lands sem hann var frá sameiginlega mann í hans stað, hann var frá sameiginlega mann í hans stað, eða stundum er hann nefndur af landsstjóra þar með ráði framkvæmdarráðs (þ.e. ráðherra) þess lands, skv. nánari reglum. § 15.

2) Das Problem d. Reichsrats, s. 183.

3 Skv. Löwenstein, s. 447, er kosn. réttur nú bundinn við ~~sex~~ mánaða dvöl í Ástralíu / brezkra þegna

Lar frá skal metl. fjöldi úr hverju landi a.m.k. vera 5.

3) Prentaðar í Federations and Unions within the British Empire, by H. E. Egerton, Oxford 1924 s. 185 ff.

Enginn ráðherra getur verið lengur en 3 mánuði í embætti nema hann sé eða verði senator eða metl. n.d. § 64.

Kosnréttur til n.d. og þar með senats, skv. 38, skal vera þar til lög ákveða öðruvísi, hinn sami í hverju landi og er þar til hinnar fjölmennari deildar § 30.

New South Wales hefur 27 metl. í n.d. Victoria 21, Queensland 10, South-Austr. 7, Western-Austral. 5, Tasm. 5, skv. Löwenstein 448.

The Commonwealth of Australia-

Þing ástralska sambandsríkisins hefur tvær deildir – the House of Representatives og Senat.[1]

~~Senat~~ Senatið hefur 6 meðlimi kosna af hverju ~~[illegible]~~, þ.e.a.s. nú 36 meðlimi. Þeir eru kosnir í hverju landi með almennum beinum kosningum, þar sem alt landið er eitt kjördæmi. Kjörtímabil er 6 ár og fer helmingur metl. þar frá þriðja hvert svo að senatið endurnýjast þannig smám saman[2] § 13. Kosn. réttur og kjörgengi er sama til beggja deildanna, §§ 8 og 16, þ.e.a.s. 21 árs aldur, §§ 31 og 34, ~~[illegible]~~ og sé ríkisborgari, þ.e. brezkur þegn.[3]

Fulltrúadeild skal hafa helmingi fleiri meðlimi en senatið og er þeim skift niður á löndin eftir fólksfjölda § 24. Kjörtímabil er 3 ár § 28.

Meðlimir beggja deilda hafa kaup § 48. Australia Constitution Act, 1900[3]

Báðar deildir kjósa sér forseta § 17 og 35. Forseti senats hefur atkv. rétt § 23 og gildir atkvæði meira en annara en forseti n.d. ekki nema atkv. sé jöfn, þá ræður hans úrslitum § 40.

Hver deild semur sér þingsköp § 50

Með lögagjöf skal ákv., hverja ~~[illegible]~~ deildir hafi yfir metl. sínum samþykkti þeirra o. þ. h. §§ 47 og 49. Metl. annarar deildar verður ekki kosinn metl. hinnar né má sitja í henni § 43

Landsstjóri getur rofið fulltrúadeild. § 5 og báðar deildir skv. § 57 með nánari skilyrðum.

A. 6. Deildir kosnar alm. kosn. með meiri og minni [illegible]

Í sv. ~~frönsku~~ I stjskr. frá 5. Fructidor An III. (22. ág. 1795)[1] þá var löggjafarsamkoman samsett af „conseil d'anciens" og „conseil des cinq cents".

Í „conseil d'anciens" voru 250 meðl. Kjörgengi var bundið við 40 ára aldur, við að maður væri giftur eða ekkill, að maður hafi verið búsettur í landinu síðustu 15 ár á undan kosn. § 83.

Til hinnar samk. var krafist 30 (fyrst durst: þó 25 [illegible]) ára kjöraldur og 10 ára búsetu § 74. Öðru leyti: voru ákv. um kjörgengi hin sömu og kjörendur og kosn. að fara hin sama, í báðum kosn. og endurnýjun árlega á sínum þriðja §§ 53 skv. III. og IV.–V. kafla stjskr.

Meðl. corps législatif eru ekki „représentants" héraðsins, sem hefur valið þá, heldur allrar þjóðarinnar, og þeim verða ekki gefnar fyrirskipanir § 52.

„En aucun cas, les deux conseils ne peuvent se réunir dans une même salle." § 61.

Hver deild hefur löggæslu á fundum sínum og yfir meðl. sínum. §§ 62, 63.

„Le corps législatif détermine le mode de ce service et sa durée" § 71.

1) Duguit-Monnier, s. 78 ff.

Meðl. fastákveðnir 500 ~~[illegible]~~ § 73

Þó þurftu þeir ekki að vera giftir!

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Aths.

Egerton, s. 193. 1. neðanm. rekur ástæður fyrir slíkri skipun senats.

Minni ríkin voru ákveðin í að verða ekki meðl. federationar, þar sem þau hefðu ekki jafnan atkvæðisrétt í annari deild þingsins. En á hinn bóginn var það alm. demokratiska skoðun í Astralia, bæði í litlum löndunum og stórum, að það væri svik við hið demokratiska princip að láta e.d. hafa mikil völd ~~þeirra~~ hin væri skipuð á demokratiskum grundvelli. 1891 hafði verið stungið upp á að láta löggjafarsamkomur landanna kjósa e.d. senat en þar sem meðl. sumra þeirra voru útnefndir, var slík kosn.aðferð ómöguleg. Var því ekki um annað að gera en láta kjósendur til n.d. fá þenna kosn.rétt „arranging them differently so as possibly to produce different results." „Whatever then the merits of the Australian Senate in other ways, from the circumstances of its origin it can hardly be expected to fulfil the ordinary purposes of a Second Chamber".

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

B. 1.

N.

Austurríki.

Vafasamt er hvort Austurríki verður talið hreint sambandsríki, líta ýmsir svo á, að þar að hlutandi fyrirmæli stjskr. ~~nánar~~ nánar formlega séu þannig, en eðli sínu samkvæmt sé ríkið einingarríki.¹ En ákv. um löggjafarsamkomuna eru reist að verulegu leyti á grundvelli sambandsríkis og er því rétt að líta hér á þau.

Aðal-löggjafarvaldið er í höndum Nationalrat. Hann er kosinn jöfnum, beinum, leynilegum kosningum af körlum og konum, yfir 21 árs og eldri. Hlutfallskosningar og kjörtímabil í 4 ár.⁴ Nationalrat verður leystur upp af forseta ríkisins og með einföldum lögum² § 29.

Skv. stjskr. frá 1. Okt. 1920 skyldi löggjafarvaldið og, að nokkru leyti, vera í höndum des Bundesrats § 24. Með breytingunni frá 7. des. 1929 skyldi í hans stað koma svonefnt Länder- und Ständerat, þar sem fulltrúar landanna og þjóðarinnar flokkaðrar eftir stéttum skyldu eiga sæti. Nánari nauðsynleg ákv. um þetta skipun voru þó [illegible] tíma og er því raunverulega gömlu ákv. um Bundesrat enn í gildi.³

Bundesrat er kosinn af landsþingunum. ~~Stærst~~ Fjölmennasta

1) L. Adamovich: Grundriss des österreichischen Staatsrechts, Wien 1927, s. 48 ff

Kjörgengi við 29 ár (áður 24)

2) Das Problem d. Reichsrats. s. 190 ff
H. Kelsen: Die Verfassung Österreichs i Jahrbuchs d. öffentl. Rechts 1920. s. 136 ff.
(Breytingar settar inn 1929 l.c. 139).

3) H. Kelsen: l.c. s. 136/137.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

landið kýs 12 meðlimi, og þau fá mann-
ni í hlutfalli við fólksfjölda sinn í
samræmi við þá tölu. Ekkert land
skal þó senda færri meðlimi en 3. §34/2 gömlu stjsk.
Meðlimirnir eru kosnir af landdögunum
til kjörtímabils þeirra (landdaganna).
Hlutfallskosn. skal beita, en þó
verður mest stærsti flokkur landdagsins
a.m.k. að fá eitt sæti. Kjörgengi er x
bundið við kjörgengi til landdagsins,
en eigi er nauðsyn á, að meðl. eigi
sæti í honum eða landsstjórn 4).
Gömlu meðl. sitja í Bundesrat þar
til nýkosinn landdagur, að útrunnu
kjörtímabili eða uppleystu þingi,
hefur kosið nýja í þeirra stað.
§35 (gömlu stjskr.) Bundesrat mun því
ekki verða valið, sem Nationalrat, heldur
endurnýjast svona smám saman.

Forseti Bundesrats er ekki kosinn
heldur skiftast löndin á um þá tign
hvert hálft ár í einu, skv. nánari reglum
í §36 (g. stjskr.). Nationalrat kýs
sér einn forseta §30.

Bundesrat semur sjálfum sér funda-
eða þingsköp §37 g. stjskr., þar sem National-
rat hefur löggjöf um það efni, en
skal þó sjálfur semja sér þingsk. innan tak-
marka laganna.

Fundir beggja samkomna eru opin-
berir, og ábyrgðarlaust að segja satt
frá því, sem á hinum opinberu
fundum gerist, §§32, og 33, skv. 3 79 g. stjsk.

Meðlimir hvorugrar deildar eru
bundnir við nokkur fyrirmæli kjósenda
§56.

Innanþings tal meðl. Nationalrats er
ákv. í §57, skv. breyt. frá 7. des. 1929
en [illegible] hefur afskifti þar af

x Í stjskr. §95 er sagt, að eigi megi
setja þrengri skilyrði um kosnrétt
eða kjörgengi til landdaganna en
ákveðið er um Nationalrat.

4) Kelsen, l.c. 137.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Aftur á móti: fer Immunität meðl. Bundesrats eftir § 58, sem segir, að þeir njóti sama réttar að því leyti og meðl. landsþinga þeirra, sem þeir eru kosnir af.

Enginn getur samtímis verið meðlimur beggja Nationalrats og Bundesrats § 59.

Báðar deildir halda sameiginlega fundi (Bundesversammlung) skv. § 38 og skiftast þá á forsetar Nationalrats og Bundesrats á um forsæti. Þingsköp Nationalrats eru notuð eftir því sem við á. § 39.

Adamovich, l.c. s. 171.

Meðl. beggja deilda hafa þóknun. § 57

Nú kallar Bundespräsident Nationalrat saman § 28 en Bundesrat er kvaddur saman af forseta sínum § 33 ~~og gildir~~ g. stj. og gildir það áður enn.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

B.

2.

Deildir nefndar af ríkisstjórn.

I. Canada.

Skv. The British North America Act frá 1867[1] skal þing Canada vera samsett af drottningunni, efri deild, nefndri Senat, og House of Commons. § 17.

Senatið[2] hefur eigi orðið fyrir róttækum breytingum eftir 1867. Það hefur nú 96 meðlimi. Til grundvallar um ákvæði um skipun senatsins er Canada skift niður í fjögur héruð eða ríkishluta. Hver ríkishluti skal hafa jafn marga fulltrúa – 24 hver –, án tillits til íbúafjölda. Í þeim af þessum sectum sem ná yfir meira en eitt land, er ákveðið hvernig senatorum skuli skift á hin einstöku lönd innan svæðisins og eru þar tölur misjafnar (2 með 10 fulltr. 4 með 6 og 1 með 4) § 22. Auk þessa getur landstjóri konungur nefnt 4 eða 8 meðlimi í viðbót, 1 eða 2 fyrir hvert hérað, ef sérstaklega stendur á. § 26 og 27.

Allir senatorar eru nefndir af landsstjórn, að ráði ráðherra, æfilangt §§ 24 og 29.

Kjörgengisskilyrði senatora eru: 30 ára aldur, 4000 dollara skuldlaus fasteign (eða ef skuldir hv. á henni þá svo miklar eignir að öðru leyti að 4000 dollarar sé skuldlausir) í því landi, sem hann er nefndur fyrir. Búseta í því landi, sem hann er nefndur fyrir § 23.

1) Prentaður: Egerton, s. 121 ff. Skv. viðaukamáli breytingar frá 1871 og 1915

2. Sears-Smith, s. 54 ff. Marriot 93 ff.

Egerton s. 127, 1 neðanm.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

The House of Commons er kosið af öllum hvítum þegnum til 5 ára. Kosn.aldur og kjörgengis 21 ár. Kjörtímabil 5 ár. Fulltrúafjöldi 235. Fulltr. skift niður eftir fólksfjölda.

Landstjóri útnefnir forseta Senats skv. §34, en House of Commons kýs sinn, §44.

Forréttindi, immunität og völd hvorrar deildar og meðl. þeirra skulu ákv. með lögum en mega þó ekki fara fram úr tilsv. rétti n.d. heima í Englandi §18.

Senator er ekki hægt að velja sem meðl. í House of Commons né getur hann setið þar eða greitt atkv. sem meðl. §39.

Af hinum einstöku löndum Canada eru e.d. einungis í Quebeck og Nova Scotia og er samsetning þeirra svipuð og sambandsins, sbr. Karl Löwenstein: Das heutige Verfassungsrecht des britischen Weltreiches, í Jahrbuch des öffentlichen Rechts, 1925, s. 449.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

B. 2.
Atkv.
Þýska ríkið 1876.

Með stjskr. frá 16. April 1871[1] var einungis deildar kerfi stofnsett í þýska ríkinu, í mótsetning við ráðagerðunum frá 1848[2]. En í stað e.d. um afskifti af löggjöf og fleiru og áhrif einstakra sambandsríkja á þessi mál kom sérvalið Bundesrat, sem ~~fékk~~ hlaut(?) framkvæmdarvaldinu. Thoma[3] skýrir stutt en greinart frá skipun hans: Bundesrat sjálfur var sendimanna samkoma, þar sem hvert hinna 25 ~~landa~~ hafði a.m.k. einn fulltrúa, ~~og~~ fóru þeir allir eftir fyrirskipunum. Stærri löndin höfðu sum 2, önnur 3 eða 4, Bayern hafði sex og Prússland 17, samtals 58. Eftir 1911 komu 3 atkv. frá Elsass-Lothringen en þau höfðu ekki fullan atkvæðisrétt. "Öll atkvæði sama ríkis skyldu vera samhljóða. Skv. venju voru varafulltrúar og skipaðir og þess vegna gat ráð og nefndir þess setið stöðugt að störfum og gert hinum minni ríkisstjórnum mögulegt, að senda hverju sinni helstu embættismenn sína til að vinna að einstökum málum, og gátu þeir vel notið sín í undirbúnings nefndum ráðsins.

Forseti hafði ríkis kanslari nefndur af keisara § 15.

~~Með l. Ba~~ Keisari skyldi sjá um að meðl. Bundesrats hefðu venjul. diplomatíska vernd, § 10.

"Hver meðl. Bundesrats gat komið fram og talað í Ríkisdagi, en engi

1) M.a. prentuð í Triepel: Quellensammlung zum Deutschen Reichsstaatsrecht 4. Aufl. Tübingen 1926 s. 370 ff.

2) Sbr. t.d. Problem d. Reichsrats.

3) s. Hdb. d. D. St. R. I s. 72

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

gat samtímis verið meðlimur bæði.
ríkisdags og Bundesrats § 9.

B. 2. Atks.

Þýska ríkið.

Í þýska ríkinu er einnar deildar þing, en þar sem sum atriði minna all-verulega á tveggja-deilda fyrirkomulagið þykir rétt að skýra öðru nánar frá einstökum atriðum.

„Der Reichsrat" er myndaður „zur Vertretung" þýsku landanna um löggjöf og stjórnarframkv. ríkisins, skv. §60 stjskr. þýska ríkisins frá 11. aug. 1919. Stofnun þessi ~~virðist~~ nauðalíkt skyld mörgu söguleg sem arftaki „des Bundesrats" í stjskr. Bismarcks, en ~~sú~~ löggjafarsamkoman er eftir sem áður der Reichstag.

Í ríkisráði hefur hvert land a.m.k. 1 atkvæði. Hjá stærri löndunum koma nú á hverja 700 000 íbúa eitt atkvæði. Afgangur með a.m.k. 350 000 ~~íbúa~~ er reiknaður jafn 700 000. Ekkert land getur haft fleiri fulltrúa en 2/5 allra fulltr. §61. Þessu síðasta ákv. er beint gegn Prússlandi og ofurvaldi þess. Þessi þrönguna á rétti Prússlands kemur þó e.t.v. enn glöggvar fram í því ákv. §63 að löndin ~~hafa~~ yfirleitt að fulltrúum meðl. stjórna sinna. En þó er helmingur prússnesku atkvæðanna: landanna fulltrúa kosinn af héraðsstj. prússneskum.* En þetta ákv. er að athuga, að fulltr. þurfa ekki bókstaflega að vera úr hverri lands hluta hlutaðeigandi embættismenn, heldur nóg að þeir séu stjórn þess undirgefnir²).

Hér kemur og til það atriði, sem greinir ríkisráðið frá þinginu: svo

1) Sbr. t.d. Bilfinger ~~einnig~~ [illegible]
Bd. I, s. 557

* Það eru héraðsstjórnirnar, sem kjósa fulltr. en ekki héraðaþing. Í Berlín magistrat en stadtverordnetenversammlung. Anschütz, s. 299.

2) Anschütz: Kommentar, s. 297

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

er litið á, sem fulltrúar stjórnanna séu hver bundinn við fyrirmæli sinnar stjórnar, ráði hins vegar því að vísu hvort fyrirmæli séu gefin í einstökum tilfellum en almennt sé ekki hægt t.d. með löggjöf einstakra lands að afnema þenna rétt þess fyrir fullt og allt.[3] Ágreiningur er um það hvort prússneskur héraðsstjórna fulltrúarnir séu bundnir ~~sínum~~ um atkv. Öllum kemur saman um, að prússn. stjórnin hafi þar engin afskifti af en sumir telja að héraðsst. geti gefið þessi fyrirmæli, er bindandi séu[4] en flestir halda því fram, að þeir séu frjálsir um atkv.greiðslu sína, svo sem ~~þing~~ menn eru og þetta atriði því minna á „Staatenhaus"-5-

Hvert land getur sent svo marga fulltr. í ráðið sem það hefur atkvæði, en þess er að gæta, að sameiginlega ~~greiðir~~ ~~hvert land~~ atkv. í sínu átt, eins notuð, nema Prússland vegna héraðafulltr. og hver um sig greiðir atkv. eftir eigin íhugun[6].

Forseti ríkisráðs hefur meðl. ríkisstjórnar. § 15. Fundir fara opinberlega fram og „þingsköp" setur ríkisráð sér sjálft - § 67.

Meðl. stjórnar geta verið á og talað á fundum ríkisráðs, en þess skyldir af kvaðist er, þó t.d. forsetinn fylgir ekki atkvæðisrétt og því ekki meðlimsréttur[7]. Í „þingsköpum" ríkisráðs er heimilað, að hver meðl. geti forfallaðan fengið öðrum meðlimum, þó frá öðru landi sé atkvæðisrétt

3) Anschütz: Kommentar, s. 302 f. og Bilfinger l.c. 552

4) Anschütz: Kommentar, s. 303

5) Bilfinger s. 547 f. og 552 sbr. t.d. og

6) Anschütz, s. 304/305.

7) Anschütz s. 308.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

sinns (Substitutionsbevollmächtigte) Auk þess eru varafulltrúar.[8]

Um ríkisdaginn sjálfan er fátt hér að segja. Hann er mjög frjálslega kosinn, með alm. jöfnum, beinum leynil. kosn. af 20 ára gömlum konum og körlum eftir hlutfallsreglum. § 22 Almennt gilda venjul. reglur. 4 ára kjörtímabil. § 23 þingrof af ríkisforseta þó einungis einu sinni af sömu orsök. § 25

Starf ríkisráðs.meðl. fellur niður með niðurlagning þess starfs þeirra, sem þau þar hafa komið fram í, er því yfirleitt ótímabundið um fulltr. stjórnanna[9], en fulltr. prússnesku héraðsst. verða aftur á móti ekki vikið frá fyrr en kjörtímabil er útrunnið eða áður lögákveðnar aðst. fyrir hendi um lok starfstíðs þeirra.[10]

Persónuleg forréttindi ríkisráðs. meðl. eru minni en meðl. ríkisdags, enda hafa ríkisráðsmeðl. ekki venjul. immunitet.[11]

Eftirtektarvert, að ekki venju hafa meðl. ríkisráðs sem fulltr. þess alls heimild til að koma fram og tala í Ríkisdeg. (§ 33, 2 mgr.)[12]

8) Anschütz, s. 297/298.

9) Stegland: HdbDStR, s. 570

10) Stegland. s. 576.

11) A. Graf zu Dohna, HdbDStR. s. 439 ff., Stegland l.c. 573 f og 576 f.

12) Anschütz, s. 194.

A.

Deildir jafnar að völdum.

I.

Sviss.

Um löggjafarvald og önnur störf, sem svissneska þinginu er í hendur fengið eru báðar deildir jafnréttháar, ~~[illegible]~~ þarf til þeirra samþykki beggja deilda, 89. gr.¹ Öll mál eru lögð samtímis fyrir báðar deildar, en forsetar deildanna koma sér saman um hvor skuli fyr ræða hvert einstakt mál. Um fjárlög er sú fasta regla, að deildirnar skiftast á um hvor skuli fyrr ræða þau. Ef önnur deild felli mál, þá getur hin þá tekið það til umræðu. Ef ekki gengur saman með deildunum þá heldur málið áfram að fara á milli þeirra, þar til það liggur fyrir, að þær muni halda fast við fyrri ályktanir sínar. Þá er málið lagt fyrir sameiginlegan fund ~~beggja deilda~~ nefnda úr báðum deildum, [er reyna skal að koma sáttum á ~~sta~~ milli málsaðila] en komi þeim ekki saman eða önnurhvor eða báðar deildir fallast ekki, við eina umræðu á niðurstöður þeirra, þá er málið fallið; sbr. l. 9. okt. 1902 §§ 6, 7.

Frumkvæðisrétt hafa ~~[illegible]~~ limir beggja deilda, Bundesrat ~~og~~ cantonarnar skriflega, §§ 93 og 102, 4°.

Sameiginlegum fundi beggja deilda eru falin nokkur mál, sem

1) Fleiner: Schweiz. Bundesstaatsrecht, Tübingen 1923. s. 177 f.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

gjörsamlega heyra undir hann einan, og hafa ekki komið undir deildirnar áður. Þessi mál eru:

a. Kosn. á nokkrum embættismönnum sambandsins svo sem Bundesrat, Bundesdómi o.fl., skv. stjskr. 392 við 85, 4°. Með sambandslöggjöf verður og í þessum sameiginl. fundi fallar fleiri kosningar[2]

b. Náðunarréttur, skv. stjskr. 392 við 85, 7°

c. Úrskurður um deilur um valdsvið sambandsvaldhafa (Bundesbehörden, autorités fédérale), 392 skv. 85, 13° einkum milli sambandsstjórnar (Bundesrats) og sambandsdóms (Bundesgericht)

d. Úrskurður um málshöfðun gegn meðl. þingdeilda og sambandsstj. hafi deildir eða stjórn neitað samþykkis, einungis þó í vissum tilfellum, sé málinu til hins sameiginl. fundar skotið[3]

e. Vissar deildur út af framkvæmd tryggingarsamn. milli sambands og kantona (Garantiegesetz)[4]

Í þessu sambandi verður og að minnast á referendum, því að það er þýðingarmikið um jöfnun deilu milli beggja deilda[5].

Skv. stjskr. 89 þá skal leggja lög og almennt bindandi sambandsákvarðanir, sem ekki eru að brýnni (die nicht dringlicher Natur sind) fyrir þjóðina til synjunar eða samþykkis ef 30.000 atkv. borgarar eða 8 kantonar krefjast þessa. Sama gildir um milliríkjasamninga, sem gilda eiga ótímabundið eða um lengri tíma en 15 ár.

2) Fleiner, s. 179.

3) Fleiner. s. 180/181.

4) Fleiner. s. 181.

5) Problem d. Reichsrats, s. 175

Referendum innført í B v. 1874 Fleiner, s. 14.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur